

STORTINGET

Representantforslag 81 S

(2018–2019)

fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Torgeir Knag Fylkesnes, Karin Andersen og Audun Lysbakken

Dokument 8:81 S (2018–2019)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås, Torgeir Knag Fylkesnes, Karin Andersen og Audun Lysbakken om å komme ut av fraværsgrensens dødvinkel

Til Stortinget

Bakgrunn

Den største utfordringen i videregående opplæring er at altfor mange elever ikke fullfører, og frafallet er klart størst innenfor de yrkesfaglige utdanningsprogrammene. Den siste oppdaterte statistikken fra Utdanningsdirektoratet viser at frafallet i videregående opplæring gradvis er redusert, men ikke tilstrekkelig til at man kan si seg fornøyd. Fremdeles er det bare 73,9 pst. av alle elevene som har fullført og bestått etter fem år. For gutter på yrkesfag er frafallet mer alvorlig – der bare 57,4 pst. gjennomfører på normert tid. Frafall fra videregående opplæring gir den enkelte mye dårligere muligheter for å lykkes i arbeidslivet. Det høye frafallet er også et stort samfunnsproblem. En av utdanningspolitikkenes absolutt viktigste oppgaver må være å sikre høyere gjennomføring. Forslagsstillerne vil understreke at målet må være en skole der alle barn og unge har like gode muligheter for å lære, lykkes og trives.

Regjeringen innførte i 2016 en fraværsgrense på 10 pst. i enkeltfag på videregående skole, og denne hadde to målsettinger. Den skulle bidra til økt tilstedeværelse på skolen og redusere frafallet. Evalueringsrapporten som nylig er publisert, «I fraværsgrensens dødvinkel» (FAFO 2018:41), viser at bare det ene målet er nådd. Fraværet er betydelig redusert, men det er en økende risiko

for at frafallet øker. Forskerne bak rapporten har i en kronikk i Aftenposten (25. januar 2019) skrevet om sine bekymringer over funnene:

«Til tross for at fraværet i videregående opplæring har gått ned etter innføringen av fraværsgrensen, synes veien mot å fullføre skolen å ha blitt lengre og tyngre for noen elever.»

Forskerne peker på at risikoen for ikke å få vurderingsgrunnlag i ett eller flere fag har økt, særlig for de mest sårbare elevene, og at fraværsgrensen kan sies å ha en polariserende effekt. Dette er fordi den skyver elever lenger unna hverandre i en situasjon der målet er å fullføre videregående skole.

Målet om å redusere udokumentert fravær fra undervisningen deles av alle partier. Ingen elever får den undervisningen de trenger, uten å være til stede i klasserommet. Det har da heller ikke vært særlig tvil om at en stram fraværsgrense ville føre til at fraværet går ned og at færre elever skulker. Spørsmålet er derimot om en statistisk fraværsgrense er et egnet virkemiddel for å redusere frafallet og ivareta elever som av ulike årsaker har et høyt fravær.

Ofte er det komplekse årsaker til at en elev har høyt fravær. Det kan handle om motivasjon, mistriivsel, psykiske problemer eller en vanskelig familiesituasjon. Et sentralt funn fra den siste Ungdata-undersøkelsen (NOVA 2018) er at omfanget av psykiske helseplager fortsetter å øke. Økningen er markant og gjelder både gutter og jenter. Et utviklingstrekk viser dessuten at ungdommer har lavere skoletrivsel. 35 pst. av ungdommene oppgir at de opplever mye og svært mye press om å gjøre det bra på skolen. Stress og press gir seg også utslag i fysiske helseplager som blant annet hodepine, nakke- og skuldersmerter og magesmerter. Omfanget av fysiske helse-

Beriktiget

plager har økt i de årene dette er blitt kartlagt i Ungdata. Evalueringen av fraværsgrensen bekrefter at en allerede stresset elevgruppe opplever at fraværsgrensen har medført økt press.

Lærere, rektorer, rådgivere og helsesykepleiere som forskerne har intervjuet, forteller dessuten at noen skoler opplever at det har blitt vanskeligere å følge opp elever med høyt fravær etter at fraværsgrensen ble innført. En lærer på yrkesfag forteller:

«Vi har jo ofte hatt mange elever med høyt fravær, men vi har alltid vært veldig gode på å få dem igjennom likevel. Vi har klart å få dem til å være på skolen så mye at vi får de opp på et kompetansenivå så de faktisk består, da, og veldig mange av dem fungerer veldig godt når de faktisk kommer seg ut i jobb etterpå, selv om de er drittlei skolen. Og jeg føler vi har blitt frarøvet den muligheten til å få de gjennom, og få de ut i arbeidslivet, som vi var gode på.»

For å hjelpe de som har gått over fraværsgrensen, mener forslagsstillerne at skolene må ha et stort faglig handlingsrom til selv å vurdere hvilke tiltak som er best egnet for å få elever til å gjennomføre videregående opplæring. Det bør blant annet være mulig å organisere ekstra undervisning etter skoletid, eller på fri- og feriedager, dersom det er ønskelig fra elevene og lærernes side. Når det foreligger tilstrekkelig faglig vurderingsgrunnlag, må det kunne gis vurdering. Forslagsstillerne vil vise til at to videregående skoler i Oslo har ordninger med en mer fleksibel skolehverdag. Tilbakemeldingene fra lærere og elever ved begge skolene har vært positive. Et flertall i Oslo bystyre vedtok 26. april 2018 at elevene skulle sikres mulighet til en fleksibel skolehverdag der dette er ønskelig fra skolens side. Vedtaket hadde sin opprinnelse i forslag fra Ungdommens bystyremøte høsten 2017, og begrunnelsen var at mange elever i Osloskolen opplever skolehverdagen sin som lite fleksibel og mener at fraværsgrensen har forsterket problemet. Det er siden den gang reist stor usikkerhet om hvorvidt fleksibel skoledag er i strid med gjeldende forskrift om fraværsgrense. Forslagsstillerne er kjent med at Oslo kommune har bedt om en avklaring fra Utdanningsdirektoratet, men at de så langt ikke har fått svar. Forslagsstillerne mener det er viktig at nasjonale rammer som skal sikre elevene et likeverdig opplæringstil-

bud, ikke må svekke skolens mulighet for å tilby fleksible ordninger tilpasset elevenes ulike forutsetninger og behov.

Evalueringen av fraværsgrensen gir viktig kunnskap om de positive og negative konsekvensene av dagens fraværordning og praktiseringen av denne, og forskerne stiller noen viktige spørsmål som bør diskuteres og ikke minst følges opp videre av både fagmiljøene og utdanningsmyndighetene. Det er derfor etter forslagsstillerens syn uheldig at flere av kunnskap- og integreringsministerens uttalelser i etterkant av framleggelsen av rapporten tyder på at han ikke forstår alvoret i evalueringsrapportens funn, og videre at han mener at diskusjon om fraværsgrensen kan avlyses. Sosialistisk Venstreparti er uenige i denne vurderingen og mener at evalueringsrapportens funn med all tydelighet viser at fraværsgrensen må justeres på viktige områder, samt at tiltak for å følge opp de elevene som står i fare for å falle fra, må styrkes.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

for s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen så raskt som mulig komme tilbake til Stortinget med en redegjørelse for hvordan evalueringsrapporten «I fraværsgrensens dødvinkel» (FAFO 2018:41) skal følges opp, og fremme forslag til tiltak som på kort og lang sikt kan ivareta de elevene som har økt risiko for å falle fra.
2. Stortinget ber regjeringen justere fraværsgrensen for udokumentert fravær på en slik måte at fraværsgrensens uheldige konsekvenser reduseres, f.eks. ved å øke rektors skjønnsrom.
3. Stortinget ber regjeringen gi foreldre myndighet til å attestere fravær, og i tillegg utrede om attestering av fravær er en oppgave som kan gis helsesykepleiere.
4. Stortinget ber regjeringen sørge for at videregående skoler har mulighet til å innføre lokale ordninger med fleksibel skolehverdag der det er ønskelig fra skolens side og der det ikke medfører store ulemper.

19. februar 2019

Mona Fagerås

Karin Andersen

Torgeir Knag Fylkesnes

Audun Lysbakken